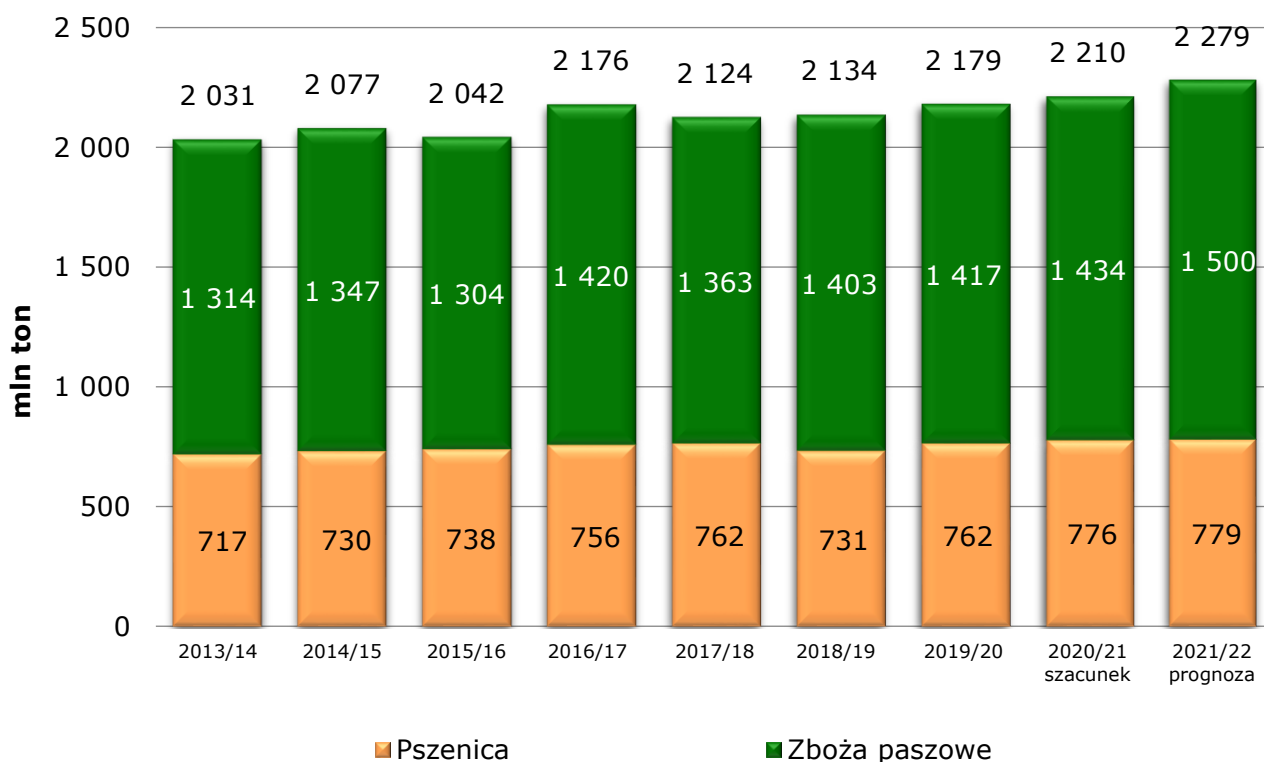

Sytuacja podaży-popytu i cenowa na rynku zbóż

Od sezonu 2018/2019 rośnie produkcja zbóż na świecie. Również w sezonie 2021/2022 globalne zbiory zbóż (bez ryżu) – według prognozy Departamentu Rolnictwa Stanów Zjednoczonych (USDA) opublikowanej w styczniu 2022 r. - mogą zwiększyć się o 3%, do 2 279 mln ton¹. Światowe zapotrzebowanie na zboże prognozowane jest na 2 281 mln ton, o 2% więcej niż sezon wcześniej. W tej sytuacji zapasy zbóż na koniec bieżącego sezonu prawdopodobnie ulegną niewielkiemu obniżeniu (o około 0,5%), do 608 mln ton.

Globalne zbiory zbóż

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych USDA, *Grain: World Markets and Trade*, January 2022.

Globalne zbiory pszenicy w sezonie 2021/2022 mogą być nieznacznie (o 0,4%) wyższe od uzyskanych w poprzednim sezonie i wynieść blisko 779 mln ton. USDA przewiduje wzrost zbiorów pszenicy głównie na Ukrainie (o 30%, do 33 mln ton), w Argentynie (o 16%, do

¹ Prognozy zbiorów zbóż (bez ryżu) na świecie, w WNP i w UE według United States Department of Agriculture (USDA) – *Grain: World Markets and Trade*, January 2022.

20,5 mln ton) i UE (o 9%, do 139 mln ton). Mniejsze zbiory pszenicy są prognozowane m.in.: w USA (o 10%, 45 mln ton), Federacji Rosyjskiej (o 11,5%, 75,5 mln ton) oraz Kanadzie (o 38,5%, około 22 mln ton).

Światowe zbiory zbóż paszowych w sezonie 2021/2022 szacowane są na poziomie 1,5 mld ton, o 5% wyższym niż w poprzednim sezonie, w tym kukurydzy – 1,2 mld ton i sorgo – 65 mln ton (odpowiednio o 7,5% i 5% wyższym). Mniejsze niż w sezonie 2020/2021 mogą być również zbiory jęczmienia, owsa, żyta oraz pozostałych zbóż.

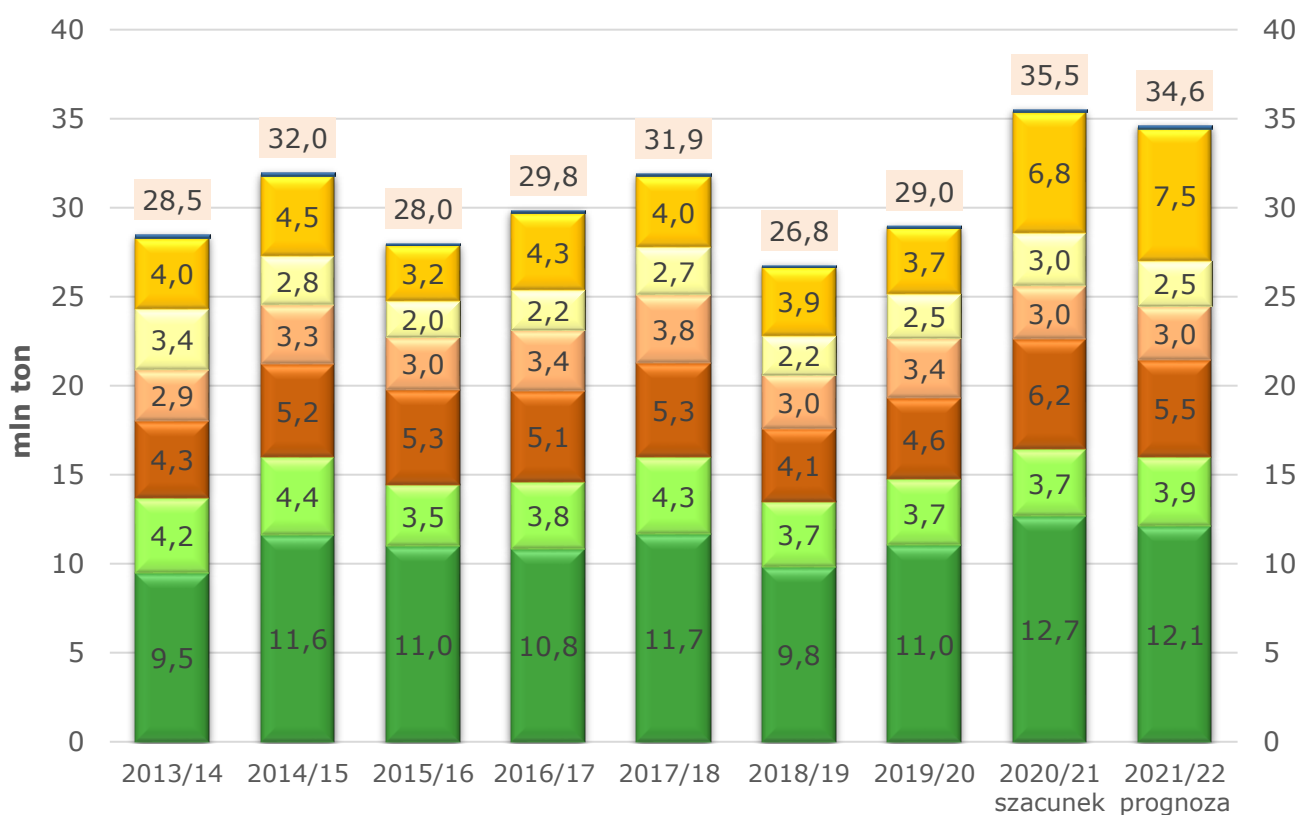
W krajach WNP zbiory zbóż w 2021 r. zostały oszacowane na 239 mln ton. Były one o 2% większe niż przed rokiem. Bardzo dobre zbiory zbóż są szacowane na Ukrainie (wzrost o 33%, do rekordowego poziomu 87 mln ton). W Federacji Rosyjskiej przewidywany jest ich spadek o 10%, do 114 mln ton. Kraje te, ze względu na wysoki poziom zasobów, będą dysponowały dużymi nadwyżkami zbóż. W krajach WNP, przy przewidywanym spadku zużycia zbóż ogółem o 2%, do 134 mln ton, nadwyżka z bieżącej produkcji wyniesie 105 mln ton, co będzie stanowić ponad 44% podaży zbóż ze zbiorów. W tej sytuacji eksport zbóż z krajów WNP nadal będzie znaczny i może stanowić dużą konkurencję dla eksportu ziarna z UE.

W Unii Europejskiej, u znaczącego światowego producenta i eksportera zbóż, produkcja jest szacowana na poziomie blisko 294 mln ton, o 4% wyższym niż w 2020 r. Większe niż przed rokiem zasoby zbóż (przy niewielkim wzroście zużycia o 1%, do 266 mln ton), pomimo dużej konkurencji na rynkach zagranicznych, m.in. ze strony krajów WNP, prawdopodobnie przyczynią się do wzrostu eksportu ziarna z rynku unijnego.

W Polsce w 2021 r. (według wstępnego szacunku GUS opublikowanego w grudniu 2021 r.) powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosła około 6,3 mln ha i była o około 1% mniejsza niż przed rokiem. GUS ocenił, że zbiory zbóż podstawowych z mieszankami (bez kukurydzy, prosa i gryki) mogły ukształtować się na poziomie 27 mln ton wobec 28,6 mln ton w 2020 r. (tj. o około 5,5% niższym). Zbiory pszenicy oszacowano na 12,1 mln ton wobec 12,7 mln ton w 2020 r. Zbiory żyta obniżyły się o 15%, do 2,5 mln ton, a pszenżyta – o 12%, do 5,5 mln ton. Zbiory jęczmienia i owsa, podobnie jak przed rokiem, wyniosły odpowiednio 3 mln ton i 1,7 mln ton. Mieszanek zbożowych zostało zebrane 2,2 mln ton, o 7% więcej niż przed rokiem.

Według Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa kukurydzą (łącznie na kiszonkę i na ziarno) w 2021 r. obsiano 1,7 mln ha, o 21% więcej niż w 2020 r.² Powierzchnia zasiewów kukurydzy na ziarno w 2021 r. (według GUS) wyniosła blisko 1 mln ha i była o 5,5% większa niż przed rokiem, co przełożyło się na znaczący wzrost zbiorów. GUS ocenił, że zbiory kukurydzy były rekordowe, kształtując się na poziomie około 7,5 mln ton wobec 6,8 mln ton w 2020 r. W tej sytuacji **zbiory zbóż ogółem** (łącznie z kukurydzą, prosem i gryką) w 2021 r. wyniosły **34,6 mln ton** i były o 2,5% mniejsze niż przed rokiem³.

Krajowe zbiory poszczególnych gatunków zbóż

■ Pszenica ■ Owies i mieszanki ■ Pszenżyto ■ Jęczmień ■ Żyto ■ Kukurydza ■ Pozostałe zboża

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

Sezonowe dostawy zbóż do skupu w bieżącym sezonie 2021/2022 uległy zmniejszeniu.

Według danych GUS w okresie lipiec–listopad 2021 r. skupiono 4,1 mln ton zbóż podstawowych z mieszankami, o 17% mniej niż w tym samym okresie 2020 r.

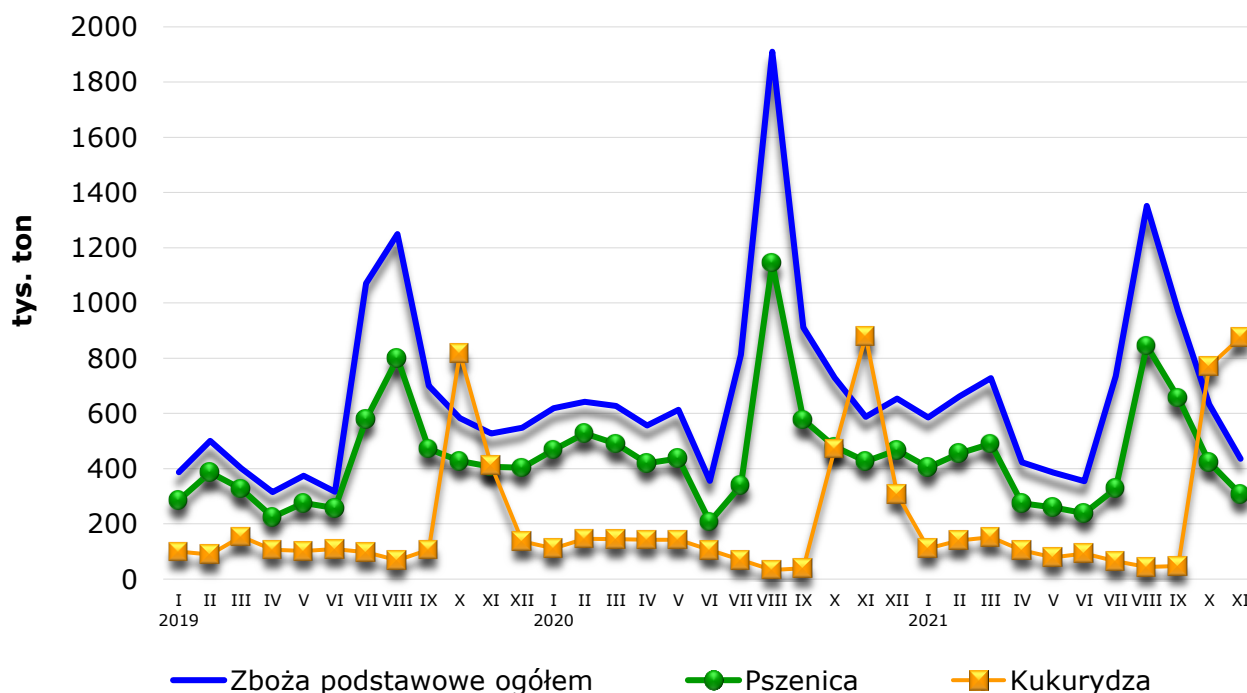
² Dane ARiMR – powierzchnia uprawy kukurydzy w gminach z wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich, data odczytu 17.01.2022 r..

³ Informacja Sygnalna GUS, Wynikowy szacunek głównych ziemiopłodów rolnych i ogrodniczych w 2021 r., opublikowana 17 grudnia 2021 r.

Mniejszy skup odnotowano w przypadku wszystkich zbóż. W tym czasie pszenicy skupiono 2,6 mln ton, o 14% mniej, a żyta – 408 tys. ton, o 33% mniej. Skup jęczmienia ukształtował się na poziomie 550 tys. ton, o 4% niższym niż rok wcześniej.

Rekordowe zbiory kukurydzy przyczyniły się do wzrostu podaży tego ziarna do skupu. W okresie lipiec–listopad 2021 r. do skupu dostarczono 1,8 mln ton kukurydzy, o 21% więcej niż w analogicznym okresie 2020 r.

Podaż wybranych zbóż do skupu w Polsce

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

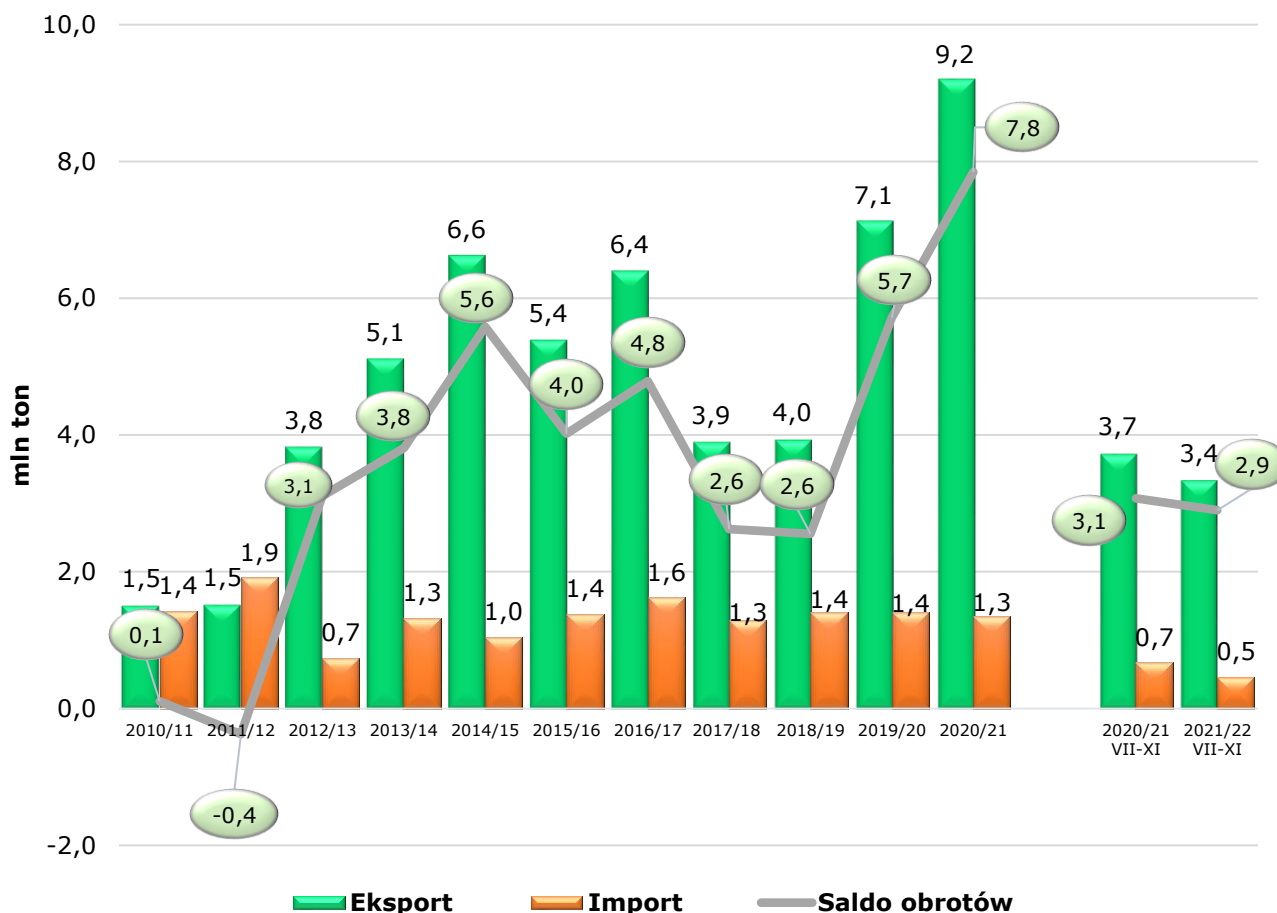
Mniejszy skup zbóż w kraju w sezonie 2021/2022, przy dużej konkurencji na rynkach zagranicznych (zwłaszcza ze strony państw WNP), przekłada się na obniżenie eksportu ziarna, głównie pszenicy.

W okresie pięciu miesięcy sezonu 2021/2022 (lipiec–listopad 2021 r.) z Polski wyeksportowano 3,4 mln ton ziarna zbóż, o 10% mniej niż w tym samym okresie przed rokiem. W strukturze wywozu pszenica stanowiła 38%, kukurydza – 26%, a żyto – 13%.

Podobnie jak w latach ubiegłych, kontrahenci zagraniczni wykazywali największe zainteresowanie zakupem pszenicy, której eksport ukształtował się na poziomie 1,3 mln ton, o 20% niższym niż w tym samym okresie poprzedniego sezonu. W tym czasie wywóz pszenżyta obniżył się o 34%, do 396 tys. ton, a żyta – o 35%, do

446 tys. ton. Zwiększył się natomiast wywóz kukurydzy (o 68%, do 883 tys. ton), owsa (o 17%, do 93 tys. ton) i jęczmienia – (o 5%, do 251 tys. ton).

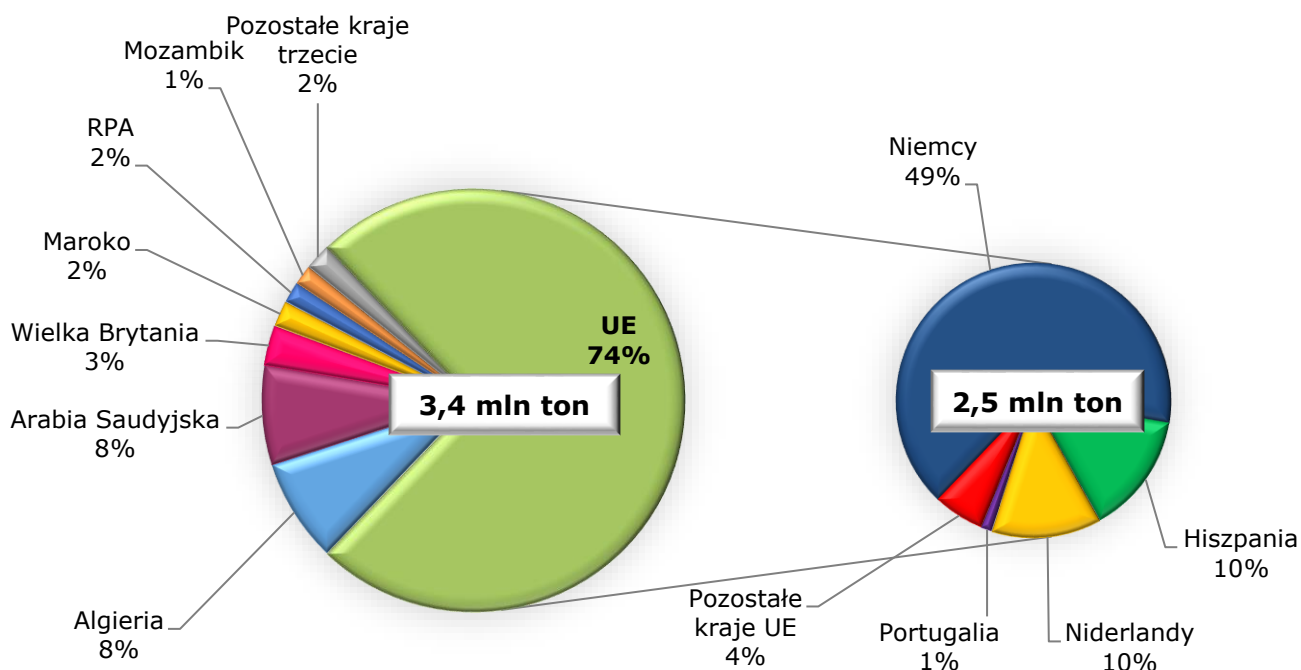
Handel zagraniczny ziarnem zbóż

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, za 2021 r. dane wstępne.

Ziarno zbóż eksportowano przede wszystkim do krajów UE (2,5 mln ton, 74% udziału), m.in. do Niemiec (49% – 1,6 mln ton), Hiszpanii (10% – 356 tys. ton) oraz Niderlandów (blisko 10% – 322 tys. ton). Spośród krajów trzecich największymi odbiorcami zbóż były Algieria i Arabia Saudyjska (po około 8% – odpowiednio 266 tys. ton i 255 tys. ton), do których eksportowano tylko pszenicę.

Struktura geograficzna polskiego eksportu ziarna zbóż w okresie lipiec–listopad sezonu 2021/2022

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, 2021 r. – dane wstępne.

Najważniejsze kierunki eksportu ziarna zbóż z Polski

Wyszczególnienie	2020/2021	2021/2022	zmiana 2021/2022 2020/2021	udział w sezonie 2020/2021	udział w sezonie 2021/2022
	VII-XI	VII-XI			
	tys. ton	tys. ton			
Ogółem	3 745	3 360	-10%	100%	100%
UE-27	2 583	2 496	-3%	69%	74%
WNP	2	3	66%	0,06%	0,10%
Pozostałe kraje	1 161	861	-26%	31%	26%
Pozaukrajne kraje	1 163	864	-26%	31%	26%
Niemcy	1 965	1 635	-17%	52%	49%
Hiszpania	294	356	21%	8%	10%
Niderlandy	130	322	148%	3%	10%
Algeria	247	266	8%	7%	8%
Arabia Saudyjska	459	255	-44%	12%	8%
Wielka Brytania	21	104	389%	1%	3%
Maroko	0	66	2986664%	0%	2%
RPA	138	55	-60%	4%	2%
Mozambik	13	51	284%	0%	1%

Wyszczególnienie	2020/2021	2021/2022	zmiana 2021/2022 2020/2021	udział w sezonie 2020/2021	udział w sezonie 2021/2022
	VII-XI	VII-XI			
	tys. ton	tys. ton			
Norwegia	49	42	-14%	1%	1%
Portugalia	27	33	21%	1%	1%
Dania	54	29	-46%	1%	1%
Czechy	13	24	86%	0%	1%
Belgia	6	19	233%	0%	1%
Finlandia	5	16	259%	0%	0%
Litwa	2	15	517%	0%	0%
Włochy	43	11	-74%	1%	0%
Słowacja	1	11	1055%	0%	0%

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, 2021 r. – dane wstępne.

W okresie lipiec–listopad 2021 r. największy wolumen wywozu w przypadku pszenicy odnotowano do krajów trzecich (738 tys. ton, 58% eksportu tego ziarna). Ważnymi odbiorcami pszenicy były: Algieria (266 tys. ton, 21% eksportu tego zboża), Arabia Saudyjska (255 tys. ton, 20%), Maroko (66 tys. ton, 5%) i RPA (55 tys. ton, 4%). Spośród krajów unijnych najczęściej pszenicy sprzedano do Niemiec (blisko 387 tys. ton, 30%) i Hiszpanii (101 tys. ton, 8%). Odbiorcą jęczmienia, żyta i kukurydzy były głównie Niemcy, a owsa – Niderlandy i Niemcy.

Z Polski wywożono także produkty zbożowe. **W sezonie 2021/2022** (w okresie lipiec–listopad 2021 r.) **łączny eksport ziarna zbóż oraz przetworów zbożowych** osiągnął poziom **4 mln ton** (w ekwiwalencie ziarna), **o 8% niższy** niż w tym samym okresie poprzedniego sezonu. **Przychody z eksportu** były jednak **o 13% wyższe** od uzyskanych rok wcześniej i wyniosły **2 mld euro**⁴.

Wolumen importu zbóż i przetworów zbożowych (w ekwiwalencie ziarna) w okresie lipiec–listopad 2021 r. ukształtował się na poziomie **974 tys. ton, o 18% niższym** niż przed rokiem. Równocześnie **wartość importu** była **o 6% wyższa** i wyniosła **565 tys. euro**.

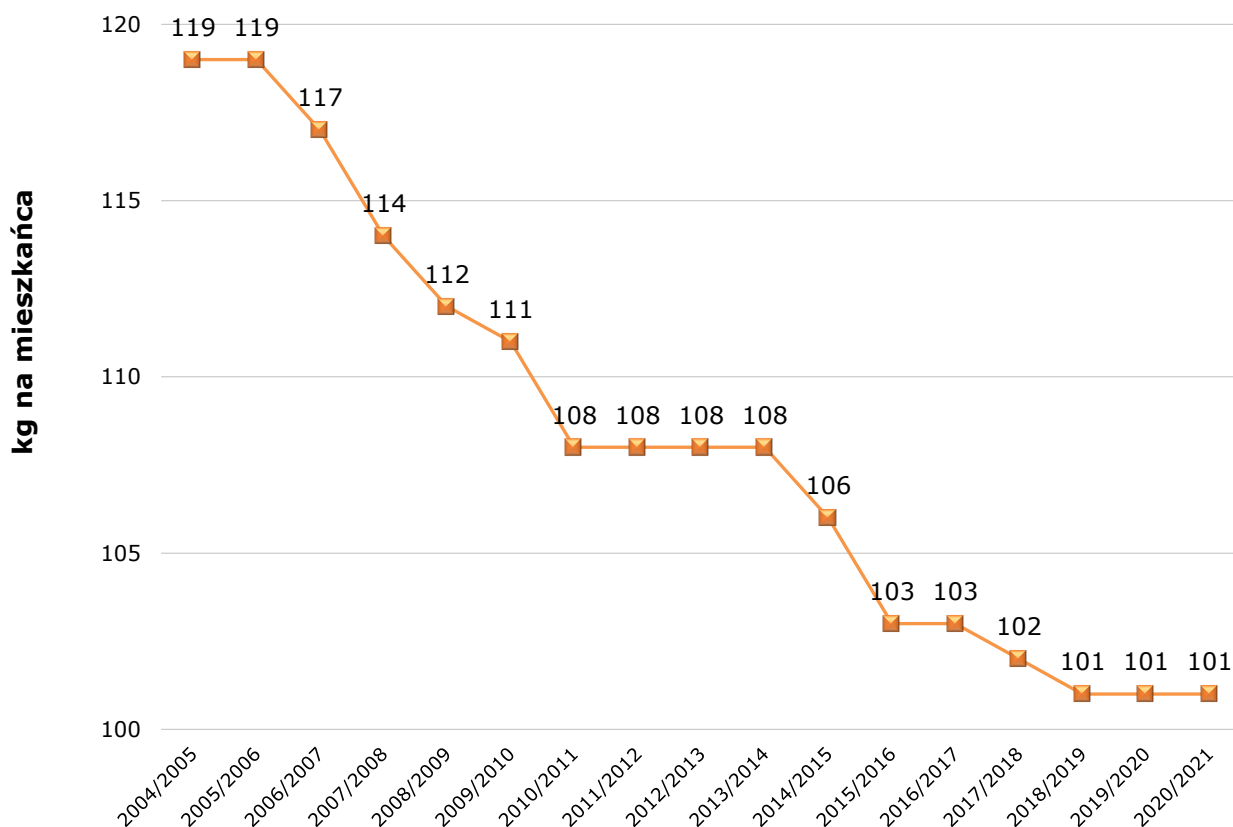
Saldo handlu zagranicznego zbożami oraz przetworami zbożowymi było dodatnie i ukształtowało się na poziomie blisko 3 mln ton (w ekwiwalencie ziarna), o 4% niższym niż przed rokiem. Saldo wartościowe wyniosło około 1,5 mld euro i było o 16% wyższe niż w tym samym okresie sezonu 2020/2021.

⁴ Wyniki polskiego handlu zagranicznego asortymentem zbożowym dotyczą wybranych towarów z pozycji CN 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1007, 1008, 1101, 1102, 1103, 1104, 1107, 110811, 110812, 1109, 2302, 1902, 1904, 1905 i zostały obliczone na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

W całym sezonie 2021/2022, pomimo utrzymującego się popytu importowego na rynkach zagranicznych, eksport zbóż z Polski może być mniejszy niż w sezonie 2020/2021, z uwagi na dużą konkurencję krajów unijnych i WNP.

W Polsce od sezonu 2018/2019 spożycie przetworów zbożowych jest względnie stabilne. **W sezonie 2020/2021 bilansowe spożycie produktów zbożowych** (według danych GUS), tak jak w dwóch poprzednich sezonach, wyniosło 101 kg na mieszkańca (w przeliczeniu na przetwory). Było ono o 18 kg na mieszkańca mniejsze niż w roku akcesji Polski do UE. Spożycie przetworów zbożowych w sezonie 2020/2021 było determinowane wzmożonym popytem na pieczywo o przedłużonej trwałości i produkty zbożowe łatwe do przechowywania i przygotowania.

Bilansowe spożycie przetworów zbożowych

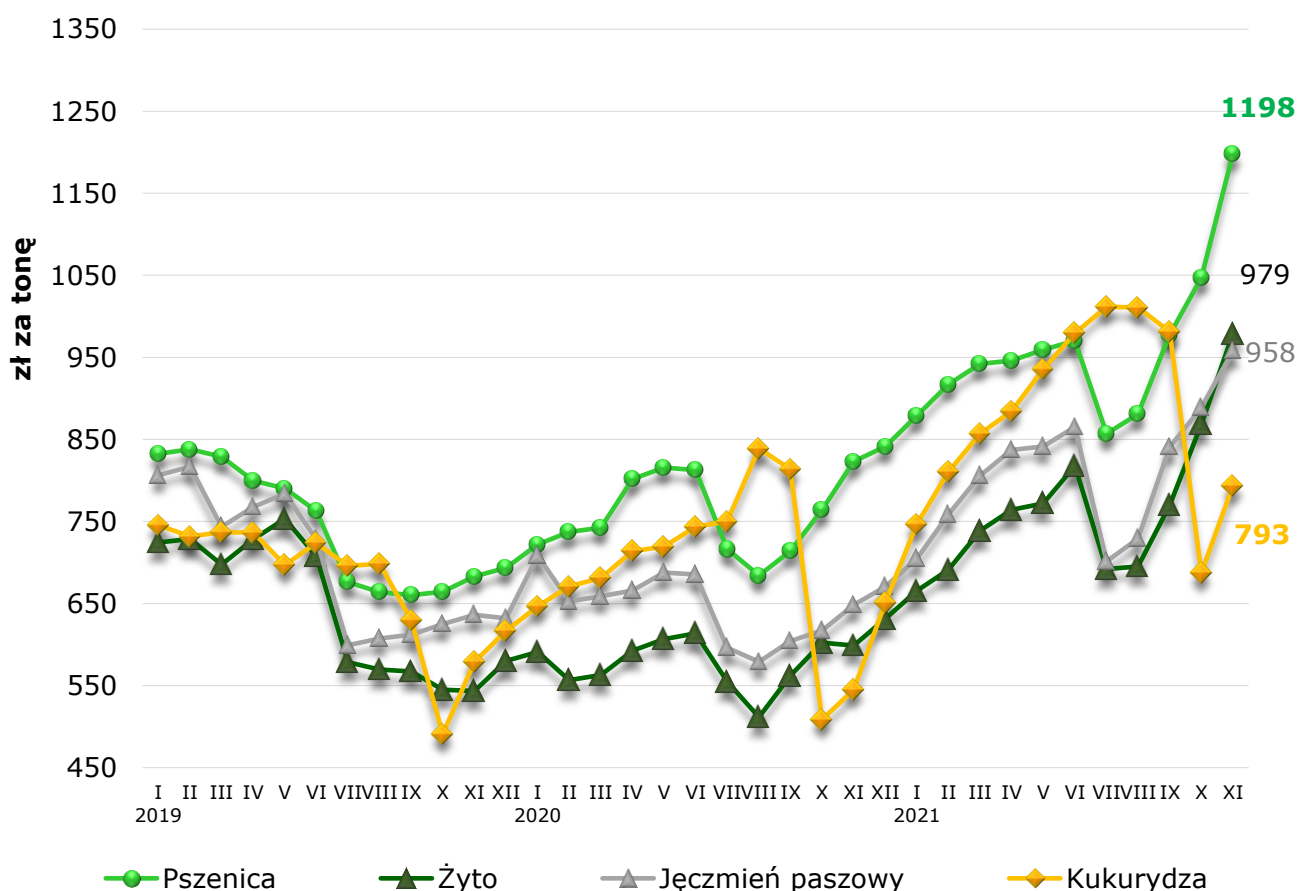

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

Utrzymujący się globalny popyt na zboża, przy mniejszych zbiorach w krajach głównych eksporterów, zwłaszcza w Kanadzie, Federacji Rosyjskiej i USA, wywierał presję na wzrost cen w drugiej połowie 2021 r. Ponadto w Australii duże opady deszczu w listopadzie 2021 r. podczas trwających żniw wywoływały obawy wśród nabywców o jakość zbieranego ziarna, tym bardziej,

że w bieżącym sezonie na rynku światowym podaż ziarna wysokiej jakości jest ograniczona. Ceny zbóż w Polsce podążały za zmianami cen na rynkach zagranicznych. W krajowym skupie w listopadzie 2021 r. cena pszenicy (według danych GUS) ukształtowała się na poziomie 1 198 zł/t, o 14% wyższym niż w poprzednim miesiącu. Za żyto przeciętnie uzyskiwano 979 zł/t, o 13% więcej niż miesiąc wcześniej. W tym czasie cena jęczmienia paszowego wzrosła o 8%, do 958 zł/t. W porównaniu z cenami sprzed roku ziarno żyta było o 63% droższe, a pszenicy i jęczmienia paszowego – odpowiednio o 46% i 48% droższe.

Ceny skupu zbóż w Polsce

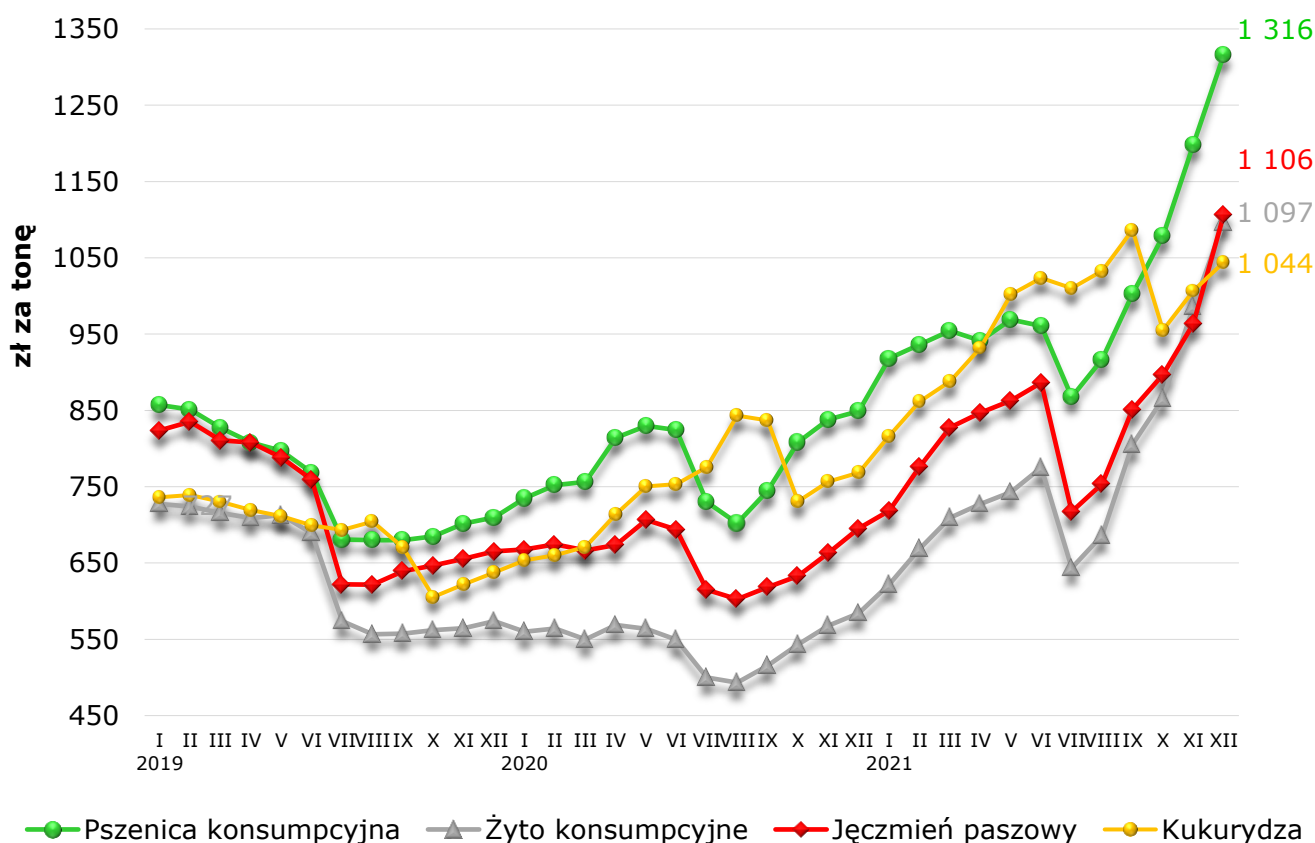
Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

Na rynku krajowym dostawy kukurydzy z nowych zbiorów, których wolumen jest rekordowy, przyczyniły się na początku żniw do spadku cen tego zboża. Rolnicy, którzy dosuszyli i zmagazynowali kukurydzę, niechętnie pozbywali się ziarna w oczekiwaniu na wyższe ceny. W tej sytuacji cena kukurydzy w listopadzie i grudniu 2021 r. znacząco wzrosła. Według GUS w listopadzie 2021 r. za kukurydzę średnio w kraju uzyskiwano 793 zł/t, o 15% więcej niż przed miesiącem oraz o 46% więcej niż rok wcześniej.

W grudniu 2021 r. szybkie tempo eksportu pszenicy z UE wspierało ceny tego zboża. Sytuacja ta wywoływała presję na wzrost cen pozostałych zbóż. Ceny zbóż w Polsce kształtują się przede wszystkim pod wpływem sytuacji na rynku unijnym.

Według danych ZSRIR MRiRW przeciętna cena zakupu pszenicy konsumpcyjnej grudniu 2021 r. wyniosła 1 316 zł/t i była o 10% wyższa niż przed miesiącem. Za żyto konsumpcyjne uzyskiwano 1 097 zł/t, o 11% więcej niż miesiąc wcześniej. Cena jęczmienia paszowego ukształtowała się na poziomie 1 106 zł/t, o 15% wyższym niż w listopadzie 2021 r. W porównaniu z notowaniami sprzed roku pszenica konsumpcyjna była droższa o 55%, jęczmień paszowy – o 59%, a żyto konsumpcyjne – o 88%. Za kukurydzę w grudniu 2021 r. płacono średnio 1 044 zł/t, o 4% więcej niż przed miesiącem i o 36% więcej niż przed rokiem.

Ceny zakupu zbóż w Polsce według danych ZSRIR MRiRW

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych ZSRIR MRiRW.

Istnieją przesłanki, że wysoki poziom cen zbóż na świecie może się utrzymać także w pierwszych miesiącach 2022 r., gdyż nie słabnie popyt na ziarno. Dodatkowo wprowadzone przez Federację Rosyjską w 2022 r. kontyngenty na eksport rosyjskiego zboża oraz możliwe zmniejszenie eksportu pszenicy konsumpcyjnej przez Ukrainę, może wpłynąć

na ograniczenie dostępności ziarna na rynkach zagranicznych w drugiej połowie sezonu 2021/2022. Sytuacja ta wywierać może presję na wzrost cen.

Istotny wpływ na ceny ziarna w pierwszej połowie 2022 r. będą miały również informacje o kondycji zasiewów zbóż na świecie oraz prognozy ich zbiorów. W związku z tym globalny rynek pozostanie wrażliwy na niepokojące sygnały dotyczące upraw, głównie pszenicy, której zapasy ziarna na koniec sezonu 2021/2022 ulegną znacznemu obniżeniu, zwłaszcza u największych eksporterów (po około 10% w UE, Kanadzie i w krajach WNP oraz o 26% w USA⁵). Ceny zbóż w Polsce będą podążały za zmianami cen na rynkach zagranicznych.

Opracowano w Wydziale Analiz Rynkowych Biura Analiz i Strategii KOWR⁶.

⁵ Dane United States Department of Agriculture (USDA) – Grain: World Markets and Trade, January 2022.

⁶ Analiza została opracowana na podstawie aktualnej wiedzy. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa nie ponosi odpowiedzialności za decyzje ekonomiczne podjęte na jej podstawie.